

tiviteiten van den inhoud zijn heil zoekt. De teleurstelling, waarmee menig leek na kennisname van den arbeid der wetenschap zich afwendt, hangt hier rechtstreeks mee samen. Het antwoord gaat zelden in de richting waarin men zoekt. Een tot methode gekomen vak sluit zich af tegen leekenvragen, als tegen het het onmogelijke. Dit geschiedt met goed recht, teneinde voor mogelijken arbeid plaats te maken. Het object van de meest gespannen verwachtingen der kennende subjectiviteit wordt nu omgevormd tot arbeidsprogram. De ideeën van „rijkdom”, „oorsprong” en „mysterie” worden verschoven naar de grenzen van het vak en daarmee ook van de bezigheid der subjectiviteit, die in haar eerste élan meende ze op het spoor te zijn. Met de vraagstelling wijzigt zich de subjectiviteit zelve. De weerslag van haar nieuwe gesteldheid weerspiegelt zich in haar arbeid. Wat in dien arbeid wordt neergelegd, toont, geconfronteerd met het oorspronkelijk aspect, die verandering met opvallende duidelijkheid. Er is een intuïtief kennen, ook van het taalobject, dat in geen enkele methodiseering verloren gaat. Het kennen, uit zijn verstarring ontwaakt, en zich het oorspronkelijk aspect herinnerend, komt tot bewustzijn van de onvoldoendheid zijner veruiterlijkende vormen. Wat de taal aangaat voert dit probleem tot aan de grens der scepsis. Dit bewegelijke oogenblikleven is ons wel buiten de reflectie in het handelen toegankelijk en door het schema der reflectie heen ontsluit zich wel een benaderend verstaan van den vreemdeling, maar hoe zullen wij van deze levende beweging nog een ander kennen bereiken dan dat, waarin wij den vrager van antwoord, den antwoorder van vraag dienen, zóó dat we met de taal der ontroering ontroerd, met die van den scherts schertsend, maar altijd en in ieder geval onmiddellijke verstaanders zijn? Een boek, een gedicht, een verhandeling, ze vragen niet anders dan dat het geschrevene of gesprokene zijn taak vervult, en het is een feit dat die vervulling plaats vindt. Zoo houden velen dit voor wetenschap der litteratuur, dat zij den inhoud naar zijn intentie zouden hebben verstaan. Hierin ligt een beperking, die den op volkomenheid